

CONCERT VU-ORKEST

LES 1 – WAT IS EEN ORKEST

Algemene informatie

- **Groep:** Groep 5
- **Tijdsduur:** 45 minuten
- **Type:** Voorbereidende les
- **Vakgebieden:** Muziek
- **Onderwerp(en):** Klassieke muziek, instrumenten
- **Begrippen:** Concert, symfonieorkest

Korte uitleg van de les

Binnenkort gaat u met de leerlingen uit groep 5 naar het concert van het VU-Orkest in Schouwburg Amstelveen. Het concert wordt gegeven door het VU-Orkest onder leiding van dirigent Ali Groen. In twee voorbereidende lessen maken de leerlingen kennis met het orkest en leren zij dat klassieke muziek overal om hen heen aanwezig is. Bovendien leren de leerlingen een liedje en oefenen met bodypercussie. Tijdens het concert zullen zij samen met het orkest zingen en muziek maken. Voor de optimale betrokkenheid van de leerlingen tijdens het concert is het van belang dat u voorafgaand aan het concert beide voorbereidende lessen behandelt en het liedje en de bodypercussie met de leerlingen oefent.

Benodigheden

- Lesbrief
- Geluidsfragmenten op de website
- PDF-bestand met orkestleden en hun instrumenten
- Informatie van orkestleden op de website
- Filmfragmenten op de website
- Werkblad Orkestplattegrond op de website

Organisatie

- Lesbrief doorlezen
- Geluids- en filmfragmenten klaarzetten
- Informatie orkestleden met hun instrument klaarzetten
- PowerPoint klaarzetten
- Werkbladen uitprinten en klaarleggen

Doelstellingen

NA DEZE LES

- Weten de leerlingen hoe geluid ontstaat.
- Kunnen de leerlingen een aantal instrumenten uit het symfonieorkest benoemen en herkennen.
- Kunnen de leerlingen verwoorden dat een symfonieorkest een verzameling specifieke instrumenten is.
- Herkennen leerlingen waar klassieke muziek voor gebruikt wordt.
- Kunnen de leerlingen de UEFA Champions League Song zingen.

UITWERKING VAN DE LES

Inleiding

INTRODUCTIE

Kondig het concert aan. Noem de titel en de naam van het orkest. Vraag de leerlingen of iemand weet wat een symfonieorkest is. Een symfonieorkest is een grote groep mensen, ieder met een muziekinstrument, die samen muziek maken. Er zitten soms wel 80 tot 100 mensen in een symfonieorkest.

Het VU-orkest is het studenten symfonieorkest van de Vrije Universiteit Amsterdam, aangevuld met leden van andere universiteiten. Op dit moment heeft het orkest ongeveer 80 leden, maar bij concerten zitten er soms wel 100 mensen op het podium! Het is een van de grootste amateurorkesten van Nederland. Het VU-Orkest is in 1962 opgericht en speelt elk seizoen in de concertzalen in Amsterdam (Concertgebouw, Muziekgebouw aan 't IJ) en andere studentensteden, zoals Leiden.

Ook gaan ze elke zomer als jaarlijkse traditie op tournee. Afgelopen jaren zijn ze bijvoorbeeld naar Frankrijk, Duitsland, Tsjechië, Polen en Slowakije geweest. Het orkest staat erom bekend veel stukken uit te voeren die rond of na 1900 zijn geschreven (Mahler, Strauss, Sjostakovitsj), best wel recent dus! Naast het muziek maken doet het orkest ook veel andere leuke dingen door het jaar heen, zoals een kerstdiner, zeilweekend en een voetbalkampioenschap tegen andere studentenorkesten.

ORIËNTEREN

1. Bespreek met de leerlingen of ze weten hoe geluid gemaakt wordt. Geluid ontstaat door twee dingen die tegen elkaar wrijven trillingen veroorzaken. Die trillingen gaan door de lucht naar je oren. Bij muziek gebeurt dat bijvoorbeeld doordat de strijkstok over de vioolsnaar strijkt. In het concert gaat de dirigent de leerlingen hier meer over vertellen.

2. Bespreek welke instrumenten er in een symfonieorkest zitten:

- Deel de kopieën van het werkblad *Orkestplattegrond* uit. Op het werkblad staat een plattegrond met de opstelling van een orkest. Je kunt duidelijk de verschillende instrumenten herkennen. Bekijk met de leerlingen de verschillende instrumenten. U kunt het werkblad ook op het digibord zetten.

Vraag: Hoeveel verschillende zouden het er zijn? (op de plattegrond staan er 20).
Welke instrumenten (her)kennen de leerlingen? Kunnen ze de geluiden nadoen of laten zien hoe je er op speelt? De leerlingen schrijven de namen van de instrumenten op het werkblad. Weten ze de namen van alle instrumenten?

UITVOERING

De leerlingen gaan luisteren naar muziekfragmenten van verschillende instrumenten en leren het lied UEFA aan.

1. Instrumenten beluisteren en herkennen

In de PowerPoint staan 7 afbeeldingen van orkestleden met hun instrument. In het document *Informatie orkestleden met hun instrument* op de website hebben de orkestleden zichzelf voorgesteld.

Laat de leerlingen de tekstjes bij de afbeeldingen voorlezen.

De leerlingen schrijven op hun orkestplattegrond de namen van de instrumenten in de vakjes bij het betreffende instrument.

De luistervoorbeelden staan op de website. Laat deze voorbeelden horen, maar vertel niet welk instrument het is. De leerlingen luisteren goed, overleggen zachtjes welk instrument ze horen en schrijven het nummer van het luistervoorbeeld (1 t/m 7) bij het betreffende instrument op de orkestplattegrond.

Luistervoorbeeld 1: Viool. (Als je héél goed luistert hoor je soms zachtjes tikken: dat zijn de nagels die de snaar op het hout drukken).

Luistervoorbeeld 2: Cello. (Klinkt duidelijk zwaarder, lager dan de viool. Aan het einde van het fragment hoor je dat de snaren worden getokkeld).

Luistervoorbeeld 3: Harp. (Karakteristiek is het zachte tokkelgeluid).

Luistervoorbeeld 4: Dwarsfluit. (Je hoort de speler ademhalen, hij moet tenslotte blazen. Een fluit kan heel snel en gek spelen).

Luistervoorbeeld 5: Trombones. (Je hoort er drie, het geluid lijkt op dat van een trompet maar is veel warmer en lager. Ook hier hoor je de spelers ademhalen).

Luistervoorbeeld 6: Contrabas. (Als je goed luistert hoor je een diepe brom, alsof de grond zelf mee trilt met de dikke snaren).

Luistervoorbeeld 7: Fagot. (Als je goed luistert hoor je een warme grom, die begint bij het trillen van twee kleine rietjes tegen elkaar).

Vraag: Bespreek met de leerlingen de volgorde. Vertel de leerlingen de aanwijzingen die tussen haakjes staan.

2. Klassieke muziek om je heen

Bespreek met de leerlingen dat klassieke muziek niet alleen iets is dat in concertzalen wordt gespeeld door een orkest maar dat klassieke muziek overal om hen heen klinkt.

Vraag: Waar luisteren de leerlingen naar klassieke muziek? (In veel games, films, reclames en op TikTok en YouTube wordt gebruik gemaakt van klassiek muziek).

Kunnen zij namen noemen van games, films of reclames waarin klassieke muziek te horen is? (Games als Super Mario, The Legend of Zelda, Disneyfilms, reclame van bijvoorbeeld Dr. Oetker pizza's. Maar ook bij de attracties in de Efteling wordt gebruik gemaakt van klassieke muziek).

Op de website staan 3 filmfragmenten waarin klassieke muziek te horen is. Laat je leerlingen de voorbeelden luisteren.

Filmfragment 1: Disney's Fantasia - De Notenkraak Suite

Filmfragment 2: Reclame van Dr. Oetker – Casa di Mama pizza

Filmfragment 3: Symbolica: het paleis der fantasie in de Efteling

Vraag: Wat voor gevoel of beeld krijg je bij deze muziek? Past de muziek bij het beeld dat je ziet? Waarom wel of waarom niet.

Klassieke muziek wordt vaak gebruikt om het beeld spannender of vrolijker te maken. De muziek versterkt de emoties.

3. Song UEFA Champions League

Tijdens het concert zal het VU-Orkest ook een herkenbare melodie samen met de leerlingen in het publiek uitvoeren. De melodie van de voetbal UEFA Champions League. Studeer ter afsluiting van les 1 de tekst van het lied in.

Vertel dat de leerlingen gaan luisteren naar voor hen bekende klassieke muziek. Laat het muziekfragment (Lvb_8A UEFA Champions League) horen. Vraag of ze weten waar ze deze muziek van kennen.

LUISTERFASE

- Laat de tekst zien op het bord en laat het liedje horen.
De tekst die ze horen is in het Frans, Duits en Engels. Voor het concert studeren we het liedje met een Nederlandse vertaling in.
- Bespreek de tekst, zeg elke zin voor, de leerlingen zeggen het na.
Wijs op de uitspraak.

REPRODUCTIE FASE

- Laat het liedje horen. Luistervoorbeeld 8 is de originele muziek en tekst. Luistervoorbeeld 9 is de met piano ingezongen Nederlandse vertaling. Deze kan ook worden gebruikt om te oefenen.
  - bij de 1e keer leest iedereen de tekst mee.
  - bij de 2^e en 3^e keer zingt iedereen de tekst mee.

AFWERKINGSFASE

- De leerlingen zingen het liedje mee en letten op de uitspraak.

Tekst:

We are the champions
De kampioenen
Wij zijn de besten
De helden, de winnaars
Voor nu en altijd
The champions

EVALUATIE

Vraag de leerlingen wat ze de les hebben geleerd, welke instrumenten uit het orkest kennen ze en weten ze waar ze weleens klassieke muziek hebben gehoord.

CONCERT VU-ORKEST

LES 2 – EMOTIES IN MUZIEK

Algemene informatie

- **Groep:** Groep 5
- **Tijdsduur:** 30 minuten
- **Type:** Voorbereidende les
- **Vakgebieden:** Muziek
- **Onderwerp(en):** Dirigent, emoties
- **Begrippen:** Bodypercussie

Korte uitleg van de les

In de vorige les leerden de leerlingen over de instrumenten uit het orkest en hoe ze klinken. Ook studeerden ze het liedje van de UEFA Champions League in. In deze les leren de leerlingen over de rol van de dirigent en kunnen ze emoties in muziek herkennen. Ter voorbereiding op het concert gaan de leerlingen oefenen met bodypercussie.

Benodigheden

- Lesbrief
- Geluidsfragmenten op de website
- Werkblad De dirigent op de website

Organisatie

- Lesbrief doorlezen
- Geluidsfragmenten klaarzetten
- Werkbladen uitprinten en klaarleggen

Doelstellingen

NA DEZE LES

- Kunnen de leerlingen verwoorden welke functie een dirigent heeft in een orkest
- Kunnen de leerlingen emoties in muziek herkennen
- Weten de leerlingen hoe zij met hun lichaam geluid en ritme kunnen maken
- Weten de leerlingen hoe een bezoek aan een concert verloopt

UITWERKING VAN DE LES

Inleiding

INTRODUCTIE

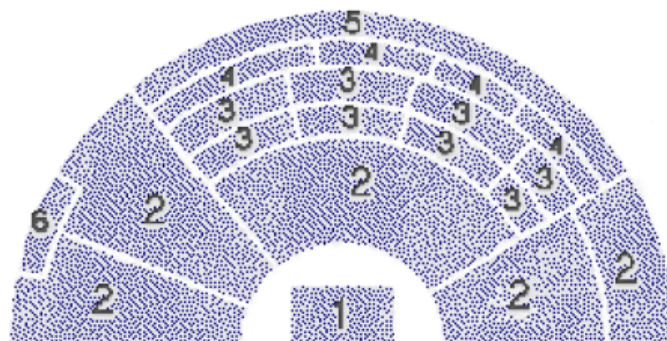
Vraag de leerlingen hoeveel mensen er ook al weer in een symfonieorkest (VU-Orkest) spelen.
Antwoord: 50-100 mensen, in het VU-Orkest ongeveer 80 mensen.

Om zo'n grote groep mensen gelijk te laten spelen is een leider nodig. Deze leider heet een dirigent. De dirigent heeft de leiding over het orkest en geeft aan wanneer het stuk begint en wanneer het eindigt. Maar ook hoe er gespeeld moet worden: hoe snel of langzaam, hoe hard of zacht.

ORIËNTEREN

Besprek met de leerlingen de plaats van de dirigent voor het orkest. De dirigent staat midden voor het orkest. Dan is de dirigent voor iedereen goed zichtbaar. Gebruik hiervoor de afbeelding met de plaats van de dirigent van de website.

1. De dirigent
2. Strijkinstrumenten
3. Houtblazers
4. Koperblazers
5. Het slagwerk
6. Harpen

UITVOERING

1. Emoties herkennen

Deel de kopieën van het werkblad De dirigent uit.

Op het werkblad staan vier foto's van een dirigent tijdens een concert. Dit is wat de orkestleden zien, het publiek ziet meestal alleen de rug van de dirigent. Met zijn/haar gezicht probeert de dirigent de musici over te brengen hoe hij/zij wil dat de muziek klinkt.

Het is heel duidelijk te zien dat de dirigent op de verschillende foto's gevoelens of emoties probeert uit te drukken. Laat de leerlingen klassikaal brainstormen welke emoties en gevoelens dat zouden kunnen zijn.

Opdracht: De leerlingen gaan luisteren naar drie geluidsfragmenten. Ze bepalen bij ieder fragment welke dirigent er het beste bij past. In het kleine vierkantje schrijven ze het nummer van het fragment. Ze vullen bij de betreffende dirigent de zin 'De muziek klinkt ...' aan. Daarbij maken ze gebruik van woorden als hoog/laag, hard/zacht, snel/langzaam maar ook ruig, groots, rustig of een ander woord waaraan zij moeten denken bij de gehoorde muziek.

Belangrijk: Er bestaat niet één juist antwoord. Het is een persoonlijke keuze die heel verschillend kan uitvallen.

Lvb_10 Dirigent 1
Lvb_11 Dirigent 2
Lvb_12 Dirigent 3

2. Bodypercussie

Leg de leerlingen uit wat bodypercussie is. Bodypercussie is een manier om actief met muziek bezig te zijn, zonder dat je instrumenten nodig hebt. Je gebruikt je lichaam als instrument. (Het helpt bij het ontwikkelen van ritmegevoel, samenwerking, luisteren en expressie).

Opdracht: Laat de basisgeluiden zien en oefenen ze met de leerlingen.

- Klappen
- Kloppen op borst
- Kloppen op dijbenen
- Stampen op de grond
- Vingerknippen
- Tikken met vingers op tafel of eigen lichaam

Oefen eerst los en combineer daarna twee of drie geluiden.

Opdracht: Laat een leerling een ritme bedenken. De leerling doet het voor en de andere leerlingen doen het na. Herhaal dit een aantal keer.

Opdracht: Het orkest speelt tijdens het concert de Russische dans (Trepak) uit de Notenkrakersuite daarbij mogen de leerlingen in de zaal met bodypercussie meedoen.

De beweging in het eerste deel bestaat uit: 2 klappen op het dijbeen en 3 klappen in de handen (2 keer herhalen) en vervolgens een klap met 1 hand op de borst en klap in de handen (3 keer herhalen) en 3 klappen in de hand. Dit geheel wordt 2 keer herhaald. In het middendeel mogen ze klappen en swingen met de basisgeluiden die ze hebben geoefend. In het laatste deel herhalen ze deze beweging maar dan steeds sneller. Filmfragment 4 laat de bewegingen zien.

Lvb_12 is de Russische dans uit de Notenkraker. Laat de leerlingen hier vast naar luisteren en laat ze proberen de bewegingen mee te doen. Geen probleem als het nog niet helemaal goed gaat. Tijdens het concert legt de dirigent het nog een keer uit.

EVALUATIE

Weten de leerlingen waarom de dirigent voor het orkest staat? Kunnen ze benoemen welke emoties er zijn en hoe ze die in muziek kunnen herkennen?

Bereid de leerlingen voor op het concert waar ze over een aantal dagen naartoe gaan. Gebruik hiervoor de uitleg op de laatste pagina van de lesbrief.

NAAR HET CONCERT

Musici en publiek

Een concert wordt gespeeld door muzikanten, ook wel musici genoemd. Musici spelen voor een publiek dat naar ze komt luisteren. Jullie zijn straks het publiek. Jullie bevinden je dan in dezelfde ruimte als de musici. Jullie horen hen, maar zij kunnen jullie ook horen! Dat is heel anders dan wanneer je op TikTok of YouTube naar muziek luistert of kijkt. Dan maakt het voor de musici niet uit of je door de muziek heen praat. Maar tijdens een concert is ieder geluid vanuit de zaal al gauw storend voor de musici.

Schouwburg Amstelveen

Een concert vindt plaats in een concertzaal of theater. Daar kan iedereen heen. Als je een kaartje koopt mag je naar binnen. In Amstelveen zijn ook theaters. Schouwburg Amstelveen heeft een grote en kleine zaal. Misschien ben je er al eens geweest. Jullie gaan naar de grote zaal, de school heeft al kaartjes, dus je mag zo naar binnen.

Naar het concert

Voordat je de zaal ingaat, kan je het beste nog even naar de wc. Tijdens het concert kan dat niet. En pas op, het concert duurt ongeveer 50 minuten.

JASSEN EN TASSEN

Jassen en tassen mogen niet mee de zaal in. Vooraf legt iedereen (ook de leerkracht en hulpouders) zijn jas en tas bij de garderobe. Per groep legt iedereen zijn jas en tas bij elkaar op een stapeltje. Zo komt iedereen snel binnen.

ZITPLAATS

Als je in de zaal komt, krijg je een plaats aangewezen om te zitten.

NIET PRATEN

Tijdens de muziek mag je niet praten, daar hebben de musici last van. Natuurlijk mag je wel reageren als de dirigent met de zaal praat of een grapje maakt. Het leuke is, dat je op sommige momenten ook mag meedoen met het orkest. Let dan goed op wat de bedoeling is, de dirigent vertelt het je.

KLAPPEN

Als het orkest een stuk heeft gespeeld mag je natuurlijk klappen. Vooral als je het mooi of indrukwekkend of knap gevonden hebt laat je dat zo merken. Musici vinden het fijn als je heel hard klapt, dan weten ze dat je van hun muziek genoten hebt.